

Babeş–Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
Történelem- Filozófia Kar
Egyetemi év 2008/2009
Félév II.

I. Általános információk az előadásokról, szemináriumokról, szak- vagy laborgyakorlatokról

Tantárgy neve: A nemzetközi kapcsolatok történetírása (*Istoriografia studiului relațiilor internaționale*)

Kódszám: HTM1208

Kreditszám: 7

**Helyszín: BBTE, Történelem-Filozófia Kar,
Jelenkor Története és Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék**

Órarend: I. év, 2. félév (2 óra kurzus, 2 óra szeminárium)

II. Az előadás, szeminárium, szak- vagy laborgyakorlat titulás oktatója

Név, tudományos fokozat: Lönhárt Tamás, Dr., egyetemi adjunktus.

Elérhetőség (e-mail cím, esetleg telefonszám): lonhartt@yahoo.com

Fogadási óra: csütörtök, 11.00 – 13.00.

III. A tantárgy leírása:

[a tantárgy általános célkitűzései, tartalma, a tantárgy keretében elsajátított kompetenciák, az előadások, szemináriumok vagy szakgyakorlatok során használt módszerek– **10-20 sor**].

Jelen kurzus célja a Történelem-Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok szakos hallgatók bevezetése a nemzetközi kapcsolatok irodalmába, a kezdetektől a legújabb szakirodalomig. Időrendi síkon haladva, a nemzetközi kapcsolatok elméleti és legfontosabb történeti megközelítéseit elemzi és rendszerezi, a nemzetközi kapcsolatok fogalmi hátterének kialakulását figyelemmel követve. A kurzus és szemináriumsorozat a meghatározó, iskolaalapító művek szövegének elemzése és ezen értelmezések történeti összefüggéseinek megvilágítása által a szakirodalomban való tájékozódást, az elméleti ismeretek rendszerezésének és a különböző összefüggések felismerésének készségét hivatott kialakítani a hallgatókban.

Thükididész, Niccolò Machiavelli, Hugo Grotius, Karl von Clausewitz, Thomas Hobbes, Jean Jacques Rousseau, Immanuel Kant, Hegel, Karl Marx művei alapján a nemzetközi rendszer kérdéskörét érintő társadalom- és történelemfilozófiai alaptézisek megismerését követtük nyomon. Az állam, biztonság, hatalom, államérend és erőegyensúly alapfogalmait körülrendeződő klasszikus realista értelmezések fogalmi és elvi alapjait a XVIII-XIX. századi nemzetközi kapcsolatok történeti összefüggéseibe ágyazva mutatjuk be. Elemző szemlélet kialakítására törekedünk, olyan fogalmak elméleti és történeti hátterének megvilágításával mint az imperializmus, hegemoniatörekvés, nemzetépítés, nemzetállam, a béke és háború, valamint az azt szolgáló szövetségi rendszerek, a nemzetközi jog vagy a hatalmi erőviszonyok.

A XX. századi nemzetközi kapcsolatok történetírását a meghatározó iskolák alapműveinek elemzésével mutatjuk be: a idealista, neorealista, valamint a kritikai iskolák- marxista, neoliberais, feminista- elméleti rendszereinek és főbb műveinek

megismerése során a diákok elsajátíthatják a jelenkori nemzetközi kapcsolatok sajátos alapfogalmait és nyelvezetét. Azt értelmezni és a későbbi elemzéseik során értő módon használni tanulják. Különös hangsúlyt helyeztünk a nemzetközi rendszer, a biztonság, a válságkezelés, a diplomácia elmélete és történetét, valamint a nemzetközi intézmények szerepét és működését elemző irodalom bemutatására. Végül a jelen nemzetközi kapcsolatainak főbb tendenciáit elemző, a közéletben is megjelenő tézisek (lásd pl. a „civilizációs összecsapás” tézisének, S. P. Huntington, vagy az alternatívájaként jelentkező geostratégiai szemléletet, Z. Brzezinski) elemezzük, ezzel nyitva a jelen elméleti viták szakirodalmára megismerése felé.

IV. Kötelező könyvészet:

[a tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, az internetes forrásokat is beleszámítva – **max. 10 cím**].

1. James E. Dougherty, Robert L. Pfaltzgraff Jr., *Contending Theories of International Relations. A Comprehensive Survey*, Harper Collins Publishers, 1990. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtára)
2. Howard Williams, *International Relations Political Theory*, Open University Press, Milton Keynes, Philadelphia, s.a. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă – Soros Alapítvány Könyvtára, kért részek fénymásolva a szemináriumfüzetben)
3. Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a. (Biblioteca Peace Action Training And Research Institute of Romania, kért részek fénymásolva a szemináriumfüzetben)
4. Jean-Jacques Roche, *Théories des relations internationales*, 4e édition, Édition entièrement refondue, Montchrestien, 2001 (kért részek fénymásolva, szemináriumfüzetben)
5. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987. (Biblioteca Fundației pentru o Societate Deschisă- Soros Alapítvány Könyvtára)
6. Karen Mingst, Jack Snyder (ed.), *Essential Readings in World Politics*, W.W. Norton Company, New York, London, 2001. (Biblioteca Peace Action Training And Research Institute of Romania, kért részek fénymásolva a szemináriumfüzetben)

V. A tantárgy oktatása során használt eszköztár:

[számítógép, specifikus és/vagy laboratóriumi felszerelések, speciális felszerelések, különböző anyagok stb. – megjelölve hogy ezeket a kar biztosítja vagy nem – **nem kötelező**].

- elektronikus könyvtár, interneten fellelhető szaklapok (JStore, Thesaurus)
- szemináriumfüzet.

VI. Az előadások, szemináriumok, részfelmérések/parciális vizsgák, elvégzendő feladatok részletes terve/beosztása:

[Pontosan megjelölve minden egyes találkozó időpontját, az egyes találkozók keretében ismertetésre kerülő tematikát, azon belül pedig az alapfogalmakat és kulcsszavakat, a releváns könyvészeti anyagot, megjelölve a az egyes kurzusok keretében ismertetett anyag részhez tartozó fejezeteket és/vagy oldalszámokat, valamint a diákok számára kijelölt kötelezettségek terminusait (olvasmányok, írásbeli feladatok, gyakorlati munkák)].

I. A nemzetközi kapcsolatok tanulmányozásának fogalmi, metodológiai, szemléleti alapkérdései.

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* nemzetközi kapcsolatok, nemzetközi rendszer, nemzetközi élet szereplői, biztonság, szuverenitás, hatalom, nemzetállam, nemzetérdek, nemzetközi szervezetek és intézmények, nemzetközi jog, béke, háború, konfliktus, diplomácia, közvélemény és sajtó.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Stanley Hoffmann, „*An American Social Science: International Relations*”, in: *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 3-23 o.
2. John Baylis, N. J. Rengger: „*Theories, Methods, and Dilemmas in World Politics*”, in: Eadem, (ed.), *Dilemmas of World Politics. International Issues In A Changing World*, Clarendon Press, Oxford, 1992, 1-27 o.
3. James E. Dougherty, Robert L. Pfaltzgraff Jr., *Contending Theories of International Relations. A Comprehensive Survey*, Harper Collins Publishers, 1990, 2-12 o.

- *Választható bibliográfia:*

4. Renouvin, Pierre, Duroselle, Jean-Baptiste, *Introduction à l'histoire des relations internationales*, Armand Collin, Paris, 1991, 16-38, 64-77 o.
5. Stephen M. Walt, „*International Relations: One World, Many Theories*”, in: Karen Mingst, Jack Snyder (ed.), *Essential Readings in World Politics*, W.W. Norton Company, New York, London, 2001, 27-32 o.

II. A nemzetközi kapcsolatok klasszikus megközelítése: hatalom, biztonság, érdek és szövetségi rendszer a görög városállamoktól a „Leviathánig”.

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* hatalmi politika, a nemzetközi rendszer polaritása, hegemoni, egyensúly, szövetség, háború és béke, taktika és stratégia.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Thuküdidész, *A peloponnészoszi háború*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1985, 29-42 o.
2. Howard Williams, *International Relations Political Theory*, Open University Press, Milton Keynes, Philadelphia, s.a, p. 45-54 (*Machiavelli: Realpolitik* c. fejezet), p. 56- 66 (*Hobbes: war and the laws of nature* c. fejezet)
3. Karl von Clausewitz, „*War as an Instrument of Policy*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 403-410 o.

- *Választható bibliográfia:*

4. Niccolò Machiavelli, *Recommendations for the Prince*, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 30-34 o.
5. Thomas Hobbes, *Leviatán*, Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2001, p. 193-208, 229-243 o.

- *Referátum témák:*

1. A hatalom és érdek összefüggései (Thükididész és Machiavelli)
2. A háború, mint a nemzetközi kapcsolatok eszköze Karl von Clausewitz művében.
3. Államhatalom, állambiztonság és államérdek Thomas Hobbes elméletében.

III. A felvilágosodás korának irodalma: a felvilágosult abszolútizmustól a népszuverenitás elvéig- moralitás, biztonság, jólét, jog és béke (Hugo Grotius, Saint Pierre abbé, Jean Jacques Rousseau, Immanuel Kant).

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* idealizmus, moralitás, felvilágosult abszolútizmus, egyensúly, nemzetközi rendszer, nemzetközi jog, egyetemes emberi jogok jogok, örökbéke tervezetek.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Howard Williams, *International Relations Political Theory*, Open University Press, Milton Keynes, Philadelphia, s.a, 69-78 o. (*Rousseau: The impossibility of International Harmony*), 80-91 o. (*Kant: The Idea of Perpetual Peace*).
2. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 25-50 o. (*Rousseau on War and Peace*)

- *Választható bibliográfia:*

3. Hugo Grotius, „*The Rights of War and Peace*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 18-20 o.
4. Immanuel Kant, „*Az örök békéről. Filozófiai tervezet*”, In: *Válogatott tanulmányok*, Budapest, 1992, 258-287 o.

- *Referátum témák:*

1. Hugo Grotius és a nemzetközi jog fogalma
2. Az „örökbéke” kérdése a felvilágosodás korának gondolati rendszerében
3. A rousseaui kontraktualizmus és egy univerzális nemzetközi rendszer gondolata

IV. A klasszikus kapitalizmus és a modern imperializmus korának nemzetközi rendszeréről (Hegel, Marx, Hobson).

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* tőke- és technológiaáramlás és erőforrások, merkantilizmus, érdekszféra, gyarmatosítás, imperializmus, piacok, szuverenitás, államérdek, nemzetállam, protekcionizmus, autarchia, liberalizmus, szabad kereskedelem, „világ felosztása”, hatalmi politika.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Howard Williams, *International Relations Political Theory*, Open University Press, Milton Keynes, Philadelphia, s.a, 83-102 o. (*Hegel: the march of world history*), 117-129 o. (*Marx: The collapse of International Capitalism*).

2. John A. Hobson, „*The Economic Taproots of Imperialism*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 59-61 o.

- *Választható bibliográfia:*

3. V. I. Lenin: „*Imperialism: A Special Stage of Capitalism*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 63-65 o.

4. Henry Kissinger, *Diplomația*, Editura All, București, 1998, 122-147 o.

- *Referátum témák:*

1. A hatalmi politika a dinasztikus rendszertől a nemzetállamok létrejöttéig.
2. Az imperializmus és gyarmatosítás jelenségének irodalma.

V. A realista / neorealista iskola:

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* szuverén állam, biztonság, nemzetérdek / államérdek, „raison d'état”, hatalmi erőegyensúly, hatalmi politika, polaritás, hatalmi erőviszonyok, hatalmi státus, nagyhatalom, középhatalom, regionális hatalom, hegemonia, szövetségi rendszer, „Realpolitik”, „high politics”, háború, válságkezelés.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*, Alfred A. Knopf, New York, 1962. (a szemináriumfüzetben szereplő, fénymásolt oldalak)
2. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 70-83 o. (*Hans Morgenthau: The Limits and Influence of „Realism”*), 52-68 o. (*Raymond Aron and the Theory of International Relations*).
3. Stefano Guzzini, *Realism și relații internaționale*, Institutul European, Iași, 2000, 75-105 o. (*Evoluția conceptelor realiste fundamentale în timpul celei de-al doilea dezbatere*)

- *Választható bibliográfia:*

4. Hedley Bull, *Societatea anarhică. Un studiu asupra ordinii în politica mondială*, CEU Press, Editura Știința, Chișinău, 1998, 93-117 o.

5. Kenneth N. Waltz, „*The Origins of War in Neorealist Theory*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 49-57 o.

- *Referátum témák:*

1. A hatalmi erőegyensúly kérdése. Két esettanulmány: Bismarck és Nixon.
2. Hatalmi túlsúly ellensúlyozása: a szövetségi rendszerek funkciója a nemzetközi rendszerben
3. A háború mint a biztonságpolitika eszköze: agresszió, védelmi háború, megelőző háború.

VI. Az idealista iskola: moralitás, béke és nemzetközi jog kérdése a jelenkori nemzetközi kapcsolatok irodalmában

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* nemzetközi szervezetek, nemzetközi jog, kollektív biztonság, Nemzetek Szövetsége, agresszió és agresszor meghatározása, szankciók, embargó, ENSZ, Egyetemes Emberi Jogok Nyilatkozata, Helsinki-i záróokmány, EBESZ, nemzetközi szerződések és egyezmények, konfliktuskezelés, béketeremtés, békefenntartás, „peace studies”, fegyverkezés korlátozás, lefegyverzés.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 149-177 o. (*International Systems and International Law*), 418-437 (*On the Political Psychology of Peace and War*).
2. Hedley Bull, *Societatea anarhică. Un studiu asupra ordinii în politica mondială*, CEU Press, Editura Știința, Chișinău, 1998, 119-152 o. (*Dreptul internațional și ordinea internațională*)

- *Választható bibliográfia:*

3. William D. Coplin, „*International Law and Assumptions About the State System*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., p. 270- 285.
4. Inis L. Claude, Jr., „*Collective Security as an Approach to Peace*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 254-265 o.

- *Referátum témák:*

1. A Nemzetek Szövetsége tevékenységét elemző irodalom
2. A nemzetközi jog kérdésköre a nemzetközi kapcsolatok irodalmában

VII. A neoliberalis paradigma kialakulása

- *Concepte de bază / cuvinte cheie:* bretton-woodszi rendszer, interdependencia elméletek, neoliberalizmus, nemzetközi kereskedelem, erőforrások és piacok kérdése, demográfiai trendek, államadóság, világgazdaság.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Jean-Jacques Roche, *Théories des relations internationales*, 4e édition, Édition entièrement refondue, Montchrestien, 2001, 82-92. o. (*L'institutionnalisme néolibéral* c. fejezet)

2. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 394-416 o. (*Liberalism and International Affairs* c. fejezet).
3. Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, „*The Characteristics of Complex Interdependence*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 92- 95 o.

- *Választható bibliográfia:*

4. Robert O. Keohane, „*Cooperation and International Regimes*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 287-297 o.
5. Michael W. Doyle, „*Liberalism and World Politics*”, in: Karen Mingst, Jack Snyder (ed.), *Essential Readings in World Politics*, W.W. Norton Company, New York, London, 2001, 39- 50 o.

- *Referátum témák:*

1. A brettton –woodsi rendszer: a nemzetközi gazdasági intézmények szerepe
2. Az interdependencia kérdése Robert O. Keohane műveiben

VIII. A jelenkori nemzetközi kapcsolatok kritikai elméletrendszerei: neomarxizmus, feminizmus, anarchizmus.

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* demográfiai trendek, „harmadik világ”, migráció, életszínvonal, tudásközpontú társadalom, technológia- és tökevándorlás, államadóság, környezetszennyezés, klímaváltozás, kyotoi egyezmény, globális felmelegedés, élelmiszertermelés és megoszlás, globális egészségügyi kihívások elleni fellépés, „Aid policies”), kapitalizmus és neoimperializmus kritikája, dependencia-elméletek, strukturális hatalom, fejlesztési politikák..

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Jean-Jacques Roche, *Théories des relations internationales*, 4e édition, Édition entièrement refondue, Montchrestien, 2001, 136- 144 o. (*Les théories critiques*)
2. Stephen D. Krasner, „*Two Alternative Perspectives: Marxism and Liberalism*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 66-70 o.

- *Bibliografie optională:*

3. Joshua S. Goldstein, *International Relations*, Harper Collins Publishers, New York, 1994, 282-303 o. (*Feminism és. Postmodernism* c. fejezet)
4. Ian H. Rowlands, „*Environmental Issues in World Politics*”, in: John Baylis, N. J. Rengger (ed.), *Dilemmas of World Politics. International Issues In A Changing World*, Clarendon Press, Oxford, 1992, 287-309 o.
5. Noam Chomsky, *World Orders. Old and New*, Columbia University Press, New York, s.a., 26-34 o.

-Referátum témák:

1. A jelenkori kapitalista világgazdaság és nemzetközi rendszer neomarxista kritikájának alaptételei
2. Feminista és környezetvédelmi problémafelvetések.

IX. A nemzetközi szervezetek és intézmények kérdése a nemzetközi kapcsolatok irodalmában

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* nemzetbiztonság / állambiztonság, regionális biztonság, globális kérdések, kollektív biztonság, Nemzetek Szövetsége, ENSZ, GATT, FMI (Nemzetközi Valutaalap), Világbank, súlyozott szavazás, vétójog, biztonsági szervezetek (NATO, SEATO, CENTO, ANZUS, Varsói Szerződés Szervezete, EBESZ), Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, FAO, UNICEF, UNESCO, NGO-k, Greenpeace, nemzetközi Vöröskereszt, Medecins sans Frontieres, Amnesty International.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Stanley Hoffmann, *Janus and Minerva. Essays in the Theory and Practice of International Politics*, Westview Press, Boulder and London, 1987, 293-314 o. (*International Organization and International System*)
2. Oran N. Young, „*The United Nations and the International System*”, in: Phil Williams, Donald M. Golstein, Jay M. Shafritz, *Classic Readings of International Relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 203-212 .

- *Választható bibliográfia:*

3. George W. Egerton, „*Collective Security as Political Myth: Liberal Internationalism and the League of Nations in Politics and History*”, in: *The International History Review*, nr. 4, november 1983, 496-524 o.
4. Pierre Gerber, *Société des Nations et l'Organisation des Nations Unies*, Edition Richelieu, Paris, 1973, 12-34 o.

- *Referátum témák:*

1. Nemzetközi biztonsági szervezetek irodalma: elméleti, strukturális és történeti megközelítések.
2. A nemzetközi intézmények helye és szerepe a nemzetközi rendszerben.

X. Globalizáció és európai integráció: a gazdasági kapcsolatok és a világgazdaság kérdése a nemzetközi kapcsolatok irodalmában

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* világkereskedelem, szabad kereskedelem, autarchia, protekcionizmus, bretton-woodsai rendszer, világgazdaság, globalizáció, integráció, funkcionizmus, föderalizmus, konföderalizmus, nemzetfelettség, nemzetköziség, Közös Piac, monetáris unió, „off shore”, multinacionális korporációk, globális piacok és erőforrások, tőkeáramlás.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Donald J. Puchala, „ *The Integration Theorists and the Study of International Relations*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 314-328 o.
2. Paul Hirst, Grahame Thompson, *Globalizarea sub semnul întrebării. Economia internațională și posibilități de guvernare*, Editura Trei, București, 2002, p. 23-31, 39-59, 101-106, 190-207, 361-371.

- *Választható bibliográfia:*

3. Immanuel Wallerstein, „*European Unity and its Implications for the Interstate System*”, in: *Geopolitics and Geoculture. Essays on the changing world-system*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992, p. 49-64.
4. David Mitran, „*The Functionalist Alternative*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., p. 311-313.

- *Referátum témák:*

1. Az európai integráció elméleti megközelítései
2. A globalizáció hatása a nemzetközi rendszerre- elméleti felvetések, elemzések.

XI. A jelenkori nemzetközi kapcsolatok történetének klasszikus irodalma (I.): a két világháború közötti nemzetközi kapcsolatok története

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* a versaillesi rendszer, „cordon sanitaire”, lengyel korridor, nemzeti kisebbségek / nemzetiségek / etnikumok, nemzetállam, kollektívbiztonság, Nemzetek Szövetsége, jóvátétel, háborús felelősség elve, szövetségi rendszerek, Kisantant, rapalloi egyezmény, locarno-i egyezmény, mandátum, domínium, gyarmati rendszer, British Commonwealth, flottaegyezmény; agresszor, agresszió, lefegyverzés, gazdasági világválság; gazdasági szankciók, madzsúriai válság, Anschluss, appeasement, demilitarizált övezet, müncheni egyezmény, döntőbíráskodás, diktátum, világháború.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Duroselle, J. B., *Histoire diplomatique de 1919 à nos jours*, Editions Dalloz, Paris, 1993, 14-36 o.
2. Renouvin, Pierre, Duroselle, Jean-Baptiste, *Introduction à l'histoire des relations internationales*, Armand Collin, Paris, 1991, 8-16 o.
3. A. J. P. Taylor, *Originile celui de al doilea război mondial*, Editura Polirom, Iași, 27-42 o.
4. Martin Gilbert, Richard Gott, *Conciliatorii*, Editura Politică, București, 1966, 31-52 o.

- *Választható bibliográfia:*

5. Di Nolfo, Ennio, *Storia delle relazioni internazionali 1918-1992*, Editore Laterza, Roma-Bari, 1994, 10-16 o.
6. Droz, Jacques, *Histoire diplomatique de 1648 à 1919*, 2e édition, Edition Dalloz, Paris, 1959. (Bevezető fejezete)

- *Referátum témák:*

1. A versaillesi rendszer historiográfiája.
2. A britt külpolitikáról („appeasement”) szóló történeti irodalom.
3. A Nemzetek Szövetségének történetét kritikailag elemző történeti szakirodalom.

XII. A jelenkori nemzetközi kapcsolatok történetének klasszikus irodalma (II): a hidegháború szakirodalma.

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* antagonisztikus kooperáció, bipoláris rendszer, szatelizáció, Vasfüggöny, atomelrettetés, kölcsönös veszélyeztettség, hidegháború, elgátolás („containment”), visszagöngyölítés („roll back”), fegyverkezési verseny, válságkezelés, enyhülés („detente”), realista, revizionista értelmezés, posztrevizionista értelmezések, globális megközelítés.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. John Lewis Gaddis, *Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2001, 525-552 o. (*A hidegháború új történetírása: első benyomások* c. fejezet).
2. Martin McCauley, *Rusia, America și Războiul Rece (1949-1991)*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 11-22 (*Războiul rece sau lumea între o pace ratată și un război nedeclarat*), 33-43 (*Perspectivă asupra războiului rece*).

- *Bibliografie opțională:*

3. George F. Kennan, „*The Sources of Soviet Conduct*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 469- 474 o.
4. Kenneth Waltz, „*The Stability of a Bipolar World*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 77- 84 o.
5. Arthur Schlesinger, Jr., „*The Origins of the Cold War*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., 475-484 o.
6. André Fontaine, *Istoria războiului rece*, vol. I., Editura Militară, București, 1993, 8-14 o.

- *Referátum témák:*

1. A hidegháború történetírása – korszakolás, iskolák, alapvető művek.
2. A hidegháború fogalma és a bipoláris rendszer modellje
3. Az atomfegyver hatásának és a kölcsönös elrettetés elméleti megközelítései.

XIII. A nemzetközi kapcsolatok geopolitikai megközelítései

- *Alapfogalmak / kulcsszavak:* geopolitika, geostratégia, tér / térség / terület, határ, szuverenitás, nemzetállam, birodalom, gyarmati rendszer, befolyási övezet, nemzetfelettség, föderáció, konföderáció, Machtstaat, Lage, Raum, Lebensraum, Heartland, Inner Crescent, Outer Crescent, World Sea, World Island, Rimland, központ/periféria, Commonwealth, tengeri/szárzföldi hatalom, regionális szövetségek, hegemonia, hatalmi vákuum, polaritás.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Molnár Gusztáv, Kende György (ed.), **Geopolitikai szöveggyűjtemény**, Budapest, 1996, 13-15, 159-161, 351-354 o.
2. Geoffrey Parker, **Western Geopolitical Thought in the Twentieth Century**, Croom Helm Ltd., London, Sydney, 1985, 1-15 o.

- *Választható bibliográfia:*

3. John Agnew, **Geopolitics. Re-visioning world politics**, Routledge, London and New York, 1994, 128-130 o.
4. James E. Dougherty, Robert L. Pfaltzgraff Jr., **Contending Theories of International Relations. A Comprehensive Survey**, Harper Collins Publishers, 1990, 58-67 o.

-*Referátum témák:*

1. A német geopolitikai iskola kulcsfogalmai.
2. Az angolszász geopolitikai iskola.
3. A francia geopolitikai iskola.

XIV. A hidegháború utáni nemzetközi kapcsolatok irodalmának meghatározó megközelítései.

- *Alapfogalmak / cuvinte cheie:* domináns hatalom, szuperhatalom, strukturális hatalom, globalizáció, energia erőforrások, agresszió, intervenció, béketeremtő / békefenntartó akció, megelőző háború, tömegpusztító fegyverek, nemzetközi terrorizmus, integráció, devolúció, szubszidiaritás, regionalizmus, instabilitás, „rough states”, „feed-back”, „decision-making”, iszlám fundamentalizmus, „civilizációk összecsapása”, törésvonalak.

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Samuel P. Huntington, **A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása**, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998, 27-39, 48-62, 71-76, 83-93, 101-104, 343-363, 416-417, 429-441 o.
2. Paul Wilkinson, **International Terrorism: New Risks to World Order**, in: John Baylis, N. J. Rengger (Eds.), **Dilemmas of World Politics. International Issues In A Changing World**, Clarendon Press, Oxford, 1992, p. 228-259.
3. Zbigniew Brzezinski, **Marea tablă de șah. Supremația americană și imperatiile sale geostrategice**, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. 35-42, 42-69, 85-94, 206-214, 218-230.

- *Választható bibliográfia:*

4. Eric Herring, **„The Collapse of the Soviet Union: The Implications for World Politics”**, in: **Dilemmas of World Politics. International Issues in a Changing World**, Clarendon Press, Oxford, 1992, p. 354-382.

5. Robert D. Kaplan, „*The Coming Anarchy*”, in: Phil Williams, Donald M. Goldstein, Jay M. Shafritz (eds.), *Classic Readings of International relations*, Second Edition, Harcourt Brace College Publishers, New York, s.a., p. 653-675.

- *Referátum témák:*

1. A hidegháború és a bipoláris világ vége: multipolaritás vagy „pax americana”?
2. A civilizációs paradigma által keltett vita

VII. Felmérés/értékelés módja:

[A tevékenység elbírálásának összetevői (részvizsga, félévi dolgozat, kutatási projektek, aktív részvétel), az összetevők súlyozása a végső jegyben (hány %-a végső jegynek), a vizsgák lezajlásának módja (szóbeli, írásbeli), elbírálási kritériumok].

Elvárások a diákokkal szemben: szemináriumokon való aktív jelenlét (20% a végső minősítésből), egy félév alatt min. 1 referátum elkészítése és bemutatása (20), valamint írásbeli vizsga. Amennyiben a hallgató az órák 20%-án hiányzott, félévi dolgozat elkészítésére köteles, melyet az írásbeli vizsga időpontja előtt kell leadnia.

VIII. Szervezési részletek, kivételes esetek kezelése:

[Jelenlét (esetenként), vizsgára való jelentkezés feltételei, pótolási lehetőségek, plagizálás, plagizálás következményei, vizsgán való csalások következményei, óvások megoldása]. Az órákról való hiányzás a fent említett következményekkel jár. Plagizálás esetén az egyetem szabályzatában előírt következmények lépnek életbe.

IX. Választható/opcionális könyvészet:

[A tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, internetes elérhetőséget is beleszámítva].

1. Thuküdidész, *A peloponnészoszi háború*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1985. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
2. Thomas Hobbes, *Leviatán*, Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2001. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
3. Immanuel Kant, „*Az örökbéke tervezete*”, in: *Válogatott tanulmányok*, Budapest, 1985 (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
4. Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*, Alfred A. Knopf, New York, 1962. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár, szemináriumfüzetben fénymásolva a kért részek)
5. Duroselle, J. B., *Histoire diplomatique de 1919 à nos jours*, Editions Dalloz, Paris, 1993. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
6. Renouvin, Pierre, Duroselle, Jean-Baptiste, *Introduction à l'histoire des relations internationales*, Armand Collin, Paris, 1991. (Soros Alapítvány Könyvtára)
7. Di Nolfo, Ennio, *Storia delle relazioni internazionali 1918-1992*, Editore Laterza, Roma-Bari, 1994. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
8. Droz, Jacques, *Histoire diplomatique de 1648 à 1919*, 2e édition, Edition Dalloz, Paris, 1959. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
9. John Lewis Gaddis, *Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2001. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
10. Stefano Guzzini, *Realism și relații internaționale*, Institutul European, 2000. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
11. John Baylis, N. J. Rengger (ed.), *Dilemmas of World Politics. International Issues In A Changing World*, Clarendon Press, Oxford, 1992. (Soros Alapítvány Könyvtára)

12. Molnár Gusztáv , Kende György (ed.), ***Geopolitikai szöveggyűjtemény***, Budapest, 1996. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
13. Zbigniew Brzezinski, ***Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice***, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)
14. Samuel P. Huntington, ***A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása***, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998. (BBTE Központi Egyetemi Könyvtár)